

Zhodnocení investic realizovaných výměnou za bezplatné emisní povolenky podle paragrafu 10c evropské směrnice o emisním obchodování

Článek 10c Směrnice o obchodování s emisními povolenkami¹ umožňuje novým členským zemím EU přidělit významnou část emisních povolenek elektrárenským podnikům zdarma, zatímco elektrárenské firmy v ostatních státech EU si budou muset 100 % povolenek kupovat v aukcích. Výměnou za to musejí podniky investovat prostředky o stejné hodnotě do opatření na snižování emisí skleníkových plynů, modernizaci výroby elektřiny, diverzifikaci energetického mixu a transformaci na nízkouhlíkové hospodářství.

Plánované investice byly předem schváleny českou vládou a Evropskou komisí v rámci Národního investičního plánu². Centrum pro dopravu a energetiku a Ekologický právní servis v minulém roce opakovaně upozorňovaly, že řada uvedených projektů je problematická: započaly dříve, než směrnice povoluje; místo do čistých technologií investují do uhlí nebo jsou nákladově neefektivní³.

Firmy musejí ke konci každého roku odevzdat Zprávu o investicích. Pokud investovaly hodnotu stejnou nebo vyšší než je hodnota bezplatných povolenek pro příslušný rok, dostanou zdarma povolenky. Pokud firma Zprávu o investicích neodevzdá nebo neproinvestuje dostatečné množství prostředků, pro daný rok povolenky zdarma nedostane nebo jich dostane méně, ale může svůj příděl čerpat v dalších letech. První Zpráva o investicích pokrývala období od 25. 6. 2009, tedy data, od kterého smějí firmy své investice vykazovat, do 30. 11. 2012.

Hodnota bezplatně přidělovaných povolenek měla být původně počítána pomocí ceny stanovené ve směrnici, tj. 14,5 euro v letech 2013-15 a 20 euro v letech 2016-2020. Česká republika si ovšem vymohla výjimku, která říká, že se cena stanoví každý rok na základě ceny povolenek na trhu.⁴ Pro rok 2013 byla stanovena cena 7,47 euro.⁵ Díky této změně musejí elektrárenské firmy investovat významně menší prostředky do modernizace svých zařízení.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0063:0087:cs:PDF>

² [http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_plan_investic_cr/\\$FILE/OEOK-National_Plan_of_Investments-20121219.zip](http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/narodni_plan_investic_cr/$FILE/OEOK-National_Plan_of_Investments-20121219.zip)

³ http://aa.ecn.cz/img_upload/eafd8382e68de047a49213a9ed52af69/report-on-czech-10c-application_final.pdf a http://aa.ecn.cz/img_upload/eafd8382e68de047a49213a9ed52af69/report-on-the-czech-application.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/auctioning/docs/c_2012_4576_en.pdf

⁵ http://www.mzp.cz/cz/cena_emisni_povolenky_2013

Národní investiční plán obsahuje:

- povolenky pro **84** zařízení **49** operátorů **39** společností
- **372** investičních projektů za celkem **5,5 miliard** euro/**138** triliard korun
- bezplatnou alokaci **107 milionů** povolenek v hodnotě **1,9 miliard** euro/**47** miliard korun

Zprávy o investicích za období 25. 6 2009 – 30. 11. 2012 obsahují:

- vykázané investice od **27** společností
- **56** dokončených investic a **81** nedokončených investic za celkem **11 miliard** korun
- nárok na alokaci **25 milionů** bezplatných povolenek pro rok 2012 v hodnotě **5 miliard** korun

Hodnota vykázaných investic

Za předpokladu, že by se tržní cena povolenek udržela i v následujících letech na stejné výši, vykázalo 19 firem za roky 2009-2012 investice ve vyšší hodnotě než je celková hodnota povolenek, které mají na celé třetí obchodovací období (2013-2020) dle schváleného Národního investičního plánu dostat. To znamená, že tyto firmy následujících sedm let už nemusejí nic dělat a přesto budou dostávat povolenky zdarma. Jmenovitě se jedná o firmy: ČEZ, MVV, Pražská teplárenská, Alpiq Generation, Actherm, Energetické centrum, Karlovarská teplárenská, Ostrovská teplárenská, Plzeňská teplárenská, Tamer Invest, Teplárna České Budějovice, Teplárna Otrokovice, Teplárna Písek, Teplárna Strakonice, Teplárna Tábor, Teplárna Týnec, Teplárny Brno, Příbramská teplárenská CZT, Zásobování teplem Vsetín.

Efektivita a přínos realizovaných projektů

Kvalita a efektivita realizovaných investičních projektů se velmi liší. Zatímco některé projekty vedly ke snížení emisí o neuvěřitelných 70 %, jiné o zanedbatelných 0,02 %. Zákon neukládá, jak velkého snížení emisí musejí firmy dosáhnout, ani jaká má být minimální hodnota greeningu (cena za snížení 1 tuny CO₂). Proto čeští občané bezplatnými povolenkami dotují i takové projekty, které jsou nákladově neefektivní nebo vedou k minimálnímu snížením emisí CO₂.

U celkem 56 vykázaných dokončených projektů (pro období 29.6.2009 – 30.11.2012) bylo pouze dvacetkrát uvedeno, že vůbec došlo k úsporám energie; čtrnáctkrát, že došlo ke snížení podílu uhlí na výrobě elektřiny a devětkrát, že došlo k navýšení podílu méně uhlíkatých či bezuhlíkatých paliv. Jaké přínosy v oblasti přechodu na nízkouhlíkové hospodářství měly ostatní projekty, se nedozvídáme.

Kvalita zveřejněných informací ze strany Ministerstva životního prostředí je bohužel nízká. Firmy jsou povinné nechat své investice zkontrolovat nezávislým auditem, jehož výsledek ovšem není veřejný.

Přeložované firmy

Téměř všechny podniky, které budou podle Národního investičního plánu dostávat v letech 2013-2019 povolenky zdarma, dostaly již letech 2008-2012 zdarma více povolenek než potřebovaly k pokrytí svých emisí a mohou je tak neomezeně použít v dalších letech. Z devíti zařízení, kterým v minulosti část povolenek chyběla, jich šest patří koncernu ArcelorMittal nebo ČEZ, a.s., které patří mezi firmy s vůbec největšími přebytky povolenek na evropském trhu.

Zcela unikátním případem je společnost ČEZ, a.s., která má podle Národního investičního plánu zdarma obdržet 68,2 milionů povolenek z celkem přidělovaných 108,2 milionů.